

Ha a fentebb felvázolt közegben – ellépve a tudományos spekulációktól – egy médium létrehozását és fejlesztését helyezük középpontba, akkor bizonyos szempontokat mindenképpen figyelembe kell vennünk. Ezek egyike (a közegtől függő fontossággal és hangsúlyossággal) a megfelelő ergonómia (tervezettség) esetén a célközönség edukációja (a demokratizálódás lehetőségének megteremtése), azaz az átállás fokozatossága, melyet a legegyszerűbben érzékenyen és folyamatosan karbantartott ún. „user scenárió”-k formájában érdemes elképzelni és megjeleníteni (pl.: ha így tervezem a terméket, akkor erre ilyen és ilyen reakciók érkezhetnek, ezért...). Nem érdemes olyat fejleszteni technológiailag, amit a kultúrtechnikákat nyitottan és kísérletező kedvvel használók nagy része nem ért, ezek meddő és önmagukért való „l’art pour l’art geek” kezdeményezések.

Ezzel szemben az edukáció – mobil eszköznél vagy a HTML5-nél ez még hibridebb eljárások sorozata, mint a digitális forradalom után – során lassan és fokozatosan kondicionálni kell a célközönséget egy-egy új termék használatára (tervezettség). Ha a termék valóban jól időzítve kerül nyilvánosság elé és jól ütemezve együtt fejlődik a közönség igényével, akkor az adottságaitól függő lehető leghatékonyabb körben el fog terjedni (demokratizálódás), mint annak idején az „analóg” írás és olvasás kultúrtechnikája is.

SMILÓ DÁVID

A hálózati kultúra hullámai

A hazai internet-hozzáférés szélesedésével a kultúra és a társadalom minden szegmensét elérte az úgynevezett blogbumm. Ez szorosan összefüggött az azóta is piacvezető magyar blogszolgáltatók megjelenésével. Néhány év leforgása alatt technikai, gazdasági, irodalmi és hírblogok árasztották el a magyar internetet. Elkerülhetetlen volt, hogy az addig javarészt az önkormányzatok, a lakossági fórumok és az építészek zárt és félig nyitott fórumain zajló diskurzus kiszabaduljon szűkös keretei közül és a városról, építészetéről való beszéd mindenki számára elérhetővé, értelmezhetővé és kommentelhetővé váljon. Több száz blog és azokon keresztül több száz blogger kezdett el komolyan foglalkozni a városi terek állapotával, az önkormányzati döntések átláthatóvá tételével, vagy csak egyszerűen a minket körülvevő épületek bemutatásával. Amikor ez a folyamat lejátszódott – 2005 és 2007 környékén –, párhuzamosan a kultúra egyéb területein zajló változásokkal együtt, még úgy látszott, hogy az offline felől az online felé haladnak majd a tartalomszolgáltatók. Ez az építészeti témájú blogok esetében talán fokozottan igaznak tűnt. Ezek esetében téglából, kőből, betonból, azaz tényleges fizikai anyagokból álló tartalom került fel az internetre és kapott egy már csak a digitális térben létező értelmezést, ellentétben az irodalommal, amely esetében nem csak a közvetítés

vált digitálissá, de maga a tartalom létrehozása is átkerült egy hardveres, papír alapú platformról egy szoftveres, digitális közegbe. A közösségi oldalak és az okostelefonok megjelenésével és térnyerésével azonban világossá vált, hogy a világhálón elérhető tartalom áramlása nem írható le többé pusztán egyirányú folyamatokkal.

Elsőéves építészhallgatóként 2007-ben csatlakoztam ahhoz a közösséghez, amely a mai napig komolyan közreműködik a város változásainak értelmezhetővé tételében. Ennek a közel negyven-ötven aktív blogból álló hálózatnak a részeként hamar világossá vált, hogy nem pusztán párhuzamosan működő izolált blogokról van szó, hanem az egymás blogjait folyamatosan szemlélő, kommentelő, a város iránt érdeklődő emberek közösségéről, akik összefonódtak az internet segítségével. Az összefonódás bizonyos esetekben annyira sikeres volt, hogy kisebb baráti csoportok is formálódtak a blogok apropóján. Így történt ez esetemben is, amikor az évekig sikeresen működő *Városképp.blog.hu* két bloggerével kerültem közelebbi kapcsolatba, és a rendszeres élő találkozások során világossá vált, hogy a városról szóló előbeszéd gyakran izgalmasabbá és átadhatóbbá tesz bizonyos problémákat, mint egy-egy blogbejegyzés. Éppen ezért elhatároztuk, hogy városbloggerként építészeti műsort hozunk létre a Tilos rádióban, amely kiegészítéséhez néhány hónap késéssel létrehoztunk egy pusztán a műsor különböző epizódjainak témáit kiegészítő blogot, idővel pedig az ahhoz tartozó Facebook-oldalt is.

Ez a személyes történet nem jelentene többet önmagánál, ha nem 2007 és 2013 között zajlott volna le, ugyanis e két dátum közt ment végbe két megkerülhetetlen esemény. Az egyik 2008-ban, amikor az emberiség történetében először több eszköz volt az internethez csatlakoztatva, mint ahány ember akkor élt a földön. A másik pedig ezt követően 2012-ben, amikor is először történt meg, hogy több mobil eszköz volt az internethez csatlakozva, mint ahány ember él a földön, tehát ahány humán ágens létezik. Ez a két esemény jól mutatja, hogy véget ért az a digitális korszaknak nevezett időszak, amikor voltak *dolgok* az interneten kívül és ezek a *dolgok* elkezdtek felkerülni az internetre az emberek segítségével, akik készségesen töltötték fel ezeket a dolgokat a webre. Annak a korszaknak a végéről van szó, amelyben ha internetezni akartunk, akkor odamentünk egy számítógéphez és leülve elé *felmentünk az internetre*, megnézni, hogy milyen dolgok *kerültek fel* oda mások által. Ma már nem állíthatjuk kizárólagosan, hogy a körülöttünk lévő valós fizikai tér és az internet digitális tere két párhuzamos létező lenne, amelyeket gépek kapcsolnak össze, és amelyek segítségével mi átléphetünk egyikből a másikba. Ma már mindenkinek ott van a zsebében a digitális kultúrát leváltó hálózati kultúrának az eszköze, az okostelefon vagy a tablet, amelynek segítségével az „always online” állapotában létezhetünk, pillanatok alatt alakíthatunk offline élményeket online élménnyé és fordítva. Összekuszálódni látszanak azok a szálak, amelyek az internet hajnalán még egyértelműen az offline világ felől az online világ felé tartottak.

Ez pedig remekül körvonalazódik abban a személyes történetben, amit én 2007 és 2013 között éltem át. Volt egy alapvetően hardver alapú elemzendő corpus, a város maga, amelyet egy fényképezőgép és blog segítségével elkezdtem digitalizálni és digitális formában értelmezni. Majd az online digitális platformnak kö-

szönhetően fizikai, azaz offline kapcsolatba kerültem hasonló témákkal foglalkozó emberekkel, és velük elhatározva egy analóg eszközhöz, a rádiózáshoz nyúltunk a tartalom szolgáltatásának kiszélesítése érdekében. Érezve azonban az analóg rádiózás lehetőségeinek szűkösségét, a rádióműsorunkhoz egy újabb digitális online blogot hoztunk létre, és ma a blogunknak köszönhetően kétszer annyi emberhez jutunk el, mintha pusztán az analóg formában létező rádióműsorunk létezne. Látható, hogy ez a folyamat már nem egy irányított egyenes vonal mentén zajlik, hanem több hullámvonal segítségével írható le, amelyeken végighaladva elmosódni látszanak a tartalomszolgáltatás – és ezen belül a kulturális tartalomszolgáltatás – online és offline határai. Mi sem példázza ezt jobban, mint az, hogy a jelenlegi szöveget, amely a digitális kultúra átalakulását elemzi egy offline konferencia keretében adtam elő, majd tartalma részben átszerkesztve egy nyomtatott újságban vált olvashatóvá, miközben az eredeti előadásról készült videófelvételt már párhuzamosan a Youtube-on is elérhetik.

Mindezen folyamatok egy irányba mutatnak. Az önálló médium eltűnni látszik a tartalmak befogadói és a tartalmak szolgáltatói közül. Ez pedig lényegesen üdítőbb állítás, mint a korábbi, amely szerint az online médiumok bekebeleznek mindent, ami offline működik. A tartalmak hálózatba rendeződésének szemtanúi vagyunk, amelyben a print, az analóg és az online médiumok egymást kiegészítő és egymást erősítő kapcsolatban léteznek – párhuzamosan, megtalálva a saját szerepüket. Ez viszont jelentősen át kell, hogy alakítsa a tartalmak szerkesztőinek a tartalomszolgáltatáshoz való viszonyát.

A kultúra fogyasztókért folytatott egyre kiélesedő harcában ma már nem az veszt, aki rossz médiumot választ a befogadók eléréséhez, hanem az, aki azt gondolja, hogy egyetlen médium elegendő az elérésükhöz. A szerkesztés ma már nem pusztán szöveges, nem pusztán hangos és nem pusztán mozgókép alapú tartalmak szerkesztéséről szól, hanem ezek minél hatékonyabb hálózatba rendezéséről. Ma már pontosan tudniuk kell a szerkesztőknek, hogy mely tartalmak azok, amelyek nyomtatott publikálást kívánnak, melyek azok, amelyek online-t, és melyek azok, amelyeket egyszerűen csak fel kell tölteni a Facebookra, hogy minél több lájkot termeljenek – ezzel is népszerűsítve az adott tartalomszolgáltató hálózatot. Éveken keresztül tűnt úgy, hogy *ez megöli amazt*, de nem következett be a vízió. *Ez és amaz* párhuzamosan fejlődnek tovább, aki pedig továbbra is el akarja érni a kultúrafogyasztókat, annak ezt a helyzetet kell minél tudatosabban kihasználnia.

BENEDEK ANNA

Onlányok, onfiúk

Az online kritika és a kritikai portálok útja anomáliákkal van kikövezve. S hogy e merész képzelet tovább fokozzam, a kijelentést egy kérdéssel is megtoldanám: az online portálok lapszemléje során felmerülhet bennünk, vajon szükség van-e egyáltalán olvasóra, vagy csak magunkról, magunknak írunk, esetleg olvasunk?